

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
nuorisovaltuusto@pirha.fi
pirha.fi

Lausunto
30.10.2025

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuuston lausunto hyvinvointialueen strategialuonnoksesta

Johdanto

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto haluaa kiittää hyvinvointialuetta mahdollisuudesta lausua Pirkanmaan hyvinvointialueen merkittävimmästä ohjaavasta strategisesta dokumentista eli hyvinvointialuestrategiasta vuosille 2026–2029. Strategian rooli hyvinvointialueen päätöksenteossa on merkittävä ja sen tavoitteena on rakentaa ihmisen näköistä hyvinvointialuetta ja turvata palveluiden saatavuus koko hyvinvointialueella.

Nuorisovaltuusto katsoo, että strategiakaudella 2026–2029 on keskityttävä myös strategian tavoitteiden toimeenpanoon käytännössä ja asetettava riittävän konkreettisia tavoitteita, jotta niiden saavuttamista on mahdollista myös arvioida strategiakauden päättymisen jälkeen. On totta, että strategian tavoitteiden tulee olla riittävän ympäröivä, jotta niiden alle voidaan lukea useampi eri tavoite, mutta riskinä tällöin on, että tavoitteet kuulostavat ainoastaan sanahelinältä.

Hyvinvointialueen visio, missio ja arvot

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategialuonnoksessa vuosille 2026–2029 hyvinvointialueen visioksi määritellään “Pirkanmaalaiset saavat oikeat palvelut oikeaan aikaan.” Nuorisovaltuuston mielestä visio on oikeansuuntainen, mutta sen realistisuus on hyvinvointialueen palveluiden leikkausten ja sen taloudellisen tilanteen myötä heikolla pohjalla. Hyvinvointialueen on aidosti pyrittävä panostamaan siihen, että vision toteutuminen vuonna 2029 ei jää kiinni sen omista toimista, vaikka valtionrahoituksen tilanne suhteessa palvelutarpeen kasvuun näyttääkin synkältä.

Hyvinvointialueen missioksi on määritetty “Sinun hyvinvointisi on yhteinen tehtävämme, olemme sinua varten.” Nuorisovaltuusto kokee, että missio kuvastaa hyvin hyvinvointialueen pohjimmaista olemassaolon syytä ja on tarkoituksenmukainen.

Hyvinvointialueen arvoiksi määritellyt ”ihmisläheisyys, luottamus, vastuullisuus, yhdenvertaisuus” ovat arvoja, jotka vastaavat myös hyvinvointialueen ydintoimintoja. Nuorisovaltuusto korostaa, että kyseisten arvojen lisäksi koko strategian läpileikkaavina arvoina tulee toimia ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys. Kestävyysnäkökulman tuominen entistä vahvemaksi osaksi hyvinvointialueen päätöksentekoa vahvistaa myös sitoutumistamme hiilineutraaliustavoitteeseen, mutta se mahdollistaa myös hiilinegatiivisuuden tavoittelemisen tulevaisuudessa. Siksi esitämme, että hyvinvointialueen arvoihin lisätään uudeksi arvoksi ”kestävyys”.

Hyvinvointialueen strategialuonnoksen kärjet

Hyvinvointialue nostaa tälläkin strategiakaudella neljä kärkeä, jotka ovat osittain tuttuja jo hyvinvointialueen edellisestä hyvinvointialuestrategiasta, joka hyväksyttiin vuonna 2022. Nuorisovaltuusto kokee, että strategialuonnoksessa esitetyt kärjet ovat hyviä ja toimivat osana strategiaa.

Strategiassa nuorisovaltuuston näkökulmasta merkittävimpiä nostoja ovat panostukset asukasosallisuuteen, henkilöstön osallisuuteen, oikea-aikaisten ja saavutettavien palveluiden turvaaminen sekä mielen-terveys- ja päihdepalvelut. Lisäksi nuorisovaltuusto kiittää hyvinvointialuetta siitä, että kunnilta saatu palaute on otettu huomioon ja kuntien yhdyspintatyöhön panostetaan ensi strategiakaudella entistä enemmän.

Nuorisovaltuusto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota muutamaankin erittäin ajankohtaiseen lapsia ja nuoria sekä yleisesti hyvinvointialuetta koskevaan teemaan:

Lasten ja nuorten mielenterveyskriisi

Viime vuosien aikana mielenterveysongelmien määrä on lähes räjähtänyt käsiin, eikä hyvinvointialue ole pystynyt vastaamaan kasvaneeseen palvelutarpeeseen riittävässä määrin. Nuorisovaltuuston mielestä on huolestuttavaa, että hyvinvointialue on rajoittanut omilla toimillaan psykologien ja kuraattoreiden saatavuutta muun muassa rekrytointikielloin sekä -rajoituksin, vaikka perusopetus- ja lukiolait sekä ammatillisesta koulutuksesta annettu laki velvoittavat hyvinvointialueen turvaamaan koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstön saatavuuden ja riittävät palvelut.

Seuraavalla strategiakaudella hyvinvointialueen on keskityttävä opiskeluhuoltopalveluiden sekä walk-in-muotoisten palveluiden kehittämiseen yhteistyössä kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien, seurakuntien sekä järjestöjen kanssa entistä vaikuttavammin. Opiskeluhuollon palveluiden karsiminen voi pahimmillaan lisätä sosioekonomista eriytymistä, mikäli syrjäisimmissä reunakunnissa eräitä opiskeluhuollon palveluita ei ole saatavilla kuin 1–2 päivää viikossa. Hyvinvointialueen on selvitettävä kustannuseroja opiskeluhuollon julkisen ja yksityisen palvelutuotannon välillä erityisesti Ylä-Pirkanmaan järjestämismallin mukaisten palveluiden osalta ja korostettava jatkossa erityisesti hyvinvointialueiden rajaseuduilla olevien kuntien osalta hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä.

Hyvinvointialueen tulee lobata valtiota siten, että erityisesti mielenterveys- ja päihdepalveluissa mahdollistetaan hyvinvointialuerajat ylittäviä palvelupolkuja sekä kustannustehokkaampia järjestämistapoja. Strategiaan olisi edellä mainitun perusteella nuorisovaltuuston mielestä tärkeää kirjata tavoite hyvinvointialuerajat ylittävän yhteistyön edistämisestä.

Hyvinvointialueen taloudellinen tilanne

Pirkanmaan hyvinvointialue tekee vuosittain useita kymmeniä miljoonia euroja alijäämää, mikä haastaa myös palveluiden järjestämisen edellytyksiä. Nuorisovaltuusto suhtautuu huolestuneena epäonnistuneen sote-mallista johtuvaan taloudelliseen kurimukseen, mutta korostaa, että hyvinvointialueen on pyrittävä ensisijaisesti turvaamaan asukkaiden lakisääteiset palvelut. Strategiassa on hankalaa sovittaa yhteen sekä palveluiden että hyvinvointialuelouden tarpeet, mutta hyvinvointialuelain 115:2:n vaatimusten mukaisesti hyvinvointialueiden on pystyttävä tasapainottamaan taloutensa ja kattamaan vuosina 2022–2026 syntyneet alijäämänsä vuoden 2026 loppuun mennessä.

Nuorisovaltuusto katsoo, ettei HyvAL 115 § mukaisten vaatimusten saavuttamista voida pitää tässä tilanteessa vielä realistisena, mikäli hyvinvointialueen tavoitteena on aidosti saavuttaa kaikki hyvinvointialuestrategiassa 2026–2029 asetetut tavoitteet. Hyvinvointialueen on pystyttävä vastaamaan varsinaisessa strategian toimeenpanosuunnitelmassa siihen, miten strategisia tavoitteita pystytään aidosti myös toteuttamaan nykyisessä taloudellisessa tilanteessa asukkaiden lakisääteisiä palveluita vaarantamatta. Nuorisovaltuusto peräänkuuluttaa myös strategian tasolla vastuullista taloudenpitoa, jotta alijäämä saadaan katettua vuoden 2026 loppuun mennessä. Tämän saavuttamiseksi on oltava valmis muun muassa tekemään lisäleikkauksia palveluihin, uudelleen järjestelemään henkilöstön tehtäviä tai karsimaan byrokratiaa.

Väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen myötä kunnille jäi lakisääteiseksi tehtäväksi edistää ja ylläpitää väestön terveyttä ja hyvinvointia eri keinoin. Pirkanmaalla kunnilla on hyvin erilaiset ja -tasoiset edellytykset panostaa eri hyvinvointia edistäviin palveluihin. Hyvinvointialueen ja kuntien rajapintoihin kuuluvissa palveluissa on ollut haasteita, eikä kumpikaan ole ollut valmis ottamaan vastuuta niiden toteuttamisesta. Nuorisovaltuusto korostaa, että strategian toimeenpanosuunnitelmassa on panostettava kuntayhteistyöhön sekä otettava positiivinen lähtökohta suhtautumisessa vapaaehtoistyön tuomiin mahdollisuuksiin.

Hyvinvointialue on päivittämässä alueellisia hyvinvointisuunnitelmia vuoden 2026 aikana, mikä mahdollistaa uuden hyvinvointialuestrategian tavoitteiden viemisen käytäntöön yhdessä kuntien kanssa. Hyvinvointialueen on tunnistettava strategiassa myös erityisesti vammaisten lasten ja nuorten oikeuksien edis-

täminen osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Monessa kunnassa erityisesti vammaisten henkilöiden palvelut ovat heikolla tolalla, mistä kustannukset lankeavat myöhemmin hyvinvointialueen maksettavaksi muun muassa hoitokulujen muodossa.

Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto korostaa, että hyvinvointialueen on pystyttävä turvaamaan myös vammaisille lapsille ja nuorille riittävät ja laadukkaat sosiaali- ja terveysterveyst palvelut eikä heidän palveluitaan tule heikentää vaan päinvastoin parantaa. Strategian toimeenpanosuunnitelmassa tähän on nuorisovaltuuston mielestä kiinnitettävä erityistä huomiota.

Lausunto on käsitelty ja hyväksytty nuorisovaltuuston kokouksessa 30.10.2025.

Nuorisovaltuuston puolesta,

Eemeli Tuominen

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuuston puheenjohtaja

Eetu Hukkanen

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuuston 1. varapuheenjohtaja